

A'
 TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 32.

Költ Bétsben, Mind Szent Havának (Octóbernek)
 18-dik napján 1796-dik Efstendőben.

Hadi Környütlállások.

Károly Fő-Hertzeg, *Bühl*ből, mely *Kehlen* alól mintegy négy mértfölddel esik, útasította Oct. 7-dikénn a' maga Tudósítását, melybenn Ő Fő-Hertzegsége is írja azt, a' mit már magános Tudósításból megírtunk mi a' múltt postánn, hogy t. i. B. *Hocze* F. M. L. ot által-küldötte a' Rajnán *Mannheim*nál, *Lichtenstein* és *Schwarzenberg* Generálisokkal egyetemben. A' Nép' számát, melyet ezen Vezérek által

K k

szállítottak, nem tette ki *Károly* Fő-Hertzeg egész meg-határozással, hanem csak annyit mond felőle, hogy egy jó lovas Korpusból és egynehány reguláris gyalog Batalionokból áll. Következendő okait hozza elő a' Fő-Hertzeg ezenn el küldésnek. Hogy ekképpen egy része azon fegyveres népnek, melyet *Werneck* F. M. L. ellen fordíthatott volna az ellenség: más felé vonattassék el. 2.) Hogy *Moró* Fr. Vezér' Seregét, annál inkább lehessen kényszeríteni, a' tovább való visszavonulásra, a' midőn hallani fogja Ez, hogy a' Frantzia földön fel's alá jár a' Ts. K. Sereg. 3.) Hogy valamint a' Frantziák tselekedtek Német-Országban: úgy most a' Frantzia Lakosoktól is adót és Kezeselet kíványnyon a' Tsászári Királyi Nép. Octóber' 7-dik napjáig *Hocze* Generális a' *Germersheimi* derék tanyát el foglalta, 's le rontván annak erősségeit meg-fosztotta ez által a' *Queichi* líneákat leg-nagyobb erősségjektől. *Weissenburgig*, *Lauterburgig*, és az *Anweili* völgybe *Kaiserslauternig* előre nyomulván Szaguldóink; a' Frantziák visszavonták előtök magokat, 's mindenütt számossann lettek közzülök foglyaikká. Nevezetessenn, Lovas Kapitányunk Gróf *Bubna* el fogott egy Fr. Osztály Generálist *Meyer* nevezetűt, nem messze *Landautól*, a' hová szándékozott vólt ez bé-menni; *Franenstein*nál pedig kezünkbe esett ama' hí-

res Fr. Kommisszáríus *Metternich*, a' ki egy vólt a' leg-nagyobb Klubisták és Láz-
zafztók közzül *Moguntziábann*.

Werneck F. M. L. vizsgál-nyomta
Sept. 29-dikenn a' Frantzia Elölvígyázó-
kat *Mühlheim* felé; mely alkalmatossággal
ditsöül végezte Vitézi pályáját *Blanken-*
stein Hufzár-Kapitány *Ketzer* E. Hazánk-
fia, a' ki jóllehet rakva vólt már annak
előtte sebhelyekkel: még se' szünt meg
hazónnal forgatni a' fegyvert Hazája' 's Ki-
ralya' mellett.

Kray F. M. L. nak Sept. 29-diki és
30-diki tetteit, így "adja elő a' *Károly*
Fő-Hertzeg' Tudósítássa: „Az ellenség,
Neuwiednél jó formánn szaporíthatta a'
maga erejét a' túlsó meljékröl; feles szá-
mú ágyúkat is durrogtathatott mind a' *Híd'*
sántzából, mind a' *Rajna* parti *Battériák-*
ból: de a' *Kray* *Feldmarsal* *Lieutenánt'*
ágyúi is fogamatossann dolgoztak azok el-
len. Más nap, abbann egyezett meg a'
két ellenséges Fél, hogy *Neuwiedet* meg
kell kímélleni az ágyúzástól. Úgy is lett.
A' *Mieink* el foglalták az nap a' *Hedders-*
dorffi hegyeket; 's bé-rontottak erőháta-
lommal *Neuwied'* Városába is. Ditséri
Kray F. M. L. az egész népet; meg is ne-
vezi pedig *Brady*, *Gr. Alcaini*, *Canisius* és
B. Milius Generálisokat; továbbá *Michano-*
vich Májort; *Okrisovich* Kapitányt; *Vida-*
kovich és *Kosannich* Hadnagyokat 's Il-

lich Adjutánst — mindnyájokat a' *Warmser* Szabad Seregéből, mely, a' nevezett Májor' vezérlése alatt, leg-elől rontott bé *Heddersdorf* és *Irrlicht* nevű Helyekbe, valamint *Neuwied*be is, le-írhatatlan mére-
 rítséggel. *Strassoldo*; *Mitrowski*; *Calenberg*; 's a' *Tászá*r' Bat. jainak *Stabális* és *Fő-Tisztjeit* mind öszfzeséggel ditséri *Kray* F. M. L. mivel ezeknek jó kórmá-
 nyozása alatt szép rendel 's nagy hathatósággal nyomúltak bé a' nevezett Bata-
 lionok, mind a' *Neuwied*ben innen eső fa-
 lukba, mind magába *Neuwied*be is, a' *Warmser* Szabad seregebéliek után. Di-
 tséri végre, *Strausz* Pattantyús-Májort is, és a' maga Adjutánsát, *Benyovszky* Reg.
 béli *Seethal* Kapitányt. — Fogságunkba ugyan tsak egy Kapitány, és 15 Gránáté-
 ros esett a' Frantziák közzül: de az el-
 hűlottak és meg-sebesedtek' száma; fe-
 les vólt mind a' két részről.

A' *Mó*zai és *Szá*mberi Fr. Sereghez intézett már az új *Fő-Vezérje* *Börnonvilj* egy Hirdetményt is, melybenn így szól a' többek között *Katonái*hoz: *Első Virtus*, a' melyet kívánok töletek a' *Békességes-tűrés*.

Gróf *Latour* azt írta *Buchauból* Oct. 7-dikénn, hogy a' *Tudósítások* szerént, melyek érkeztek hozzá mindenfelől, *Moró* Frantzia Vezér által ment a' *Dunánn* *Siegmaringennél*.

Ezenközben Báró *Petrásch* F. M. L. unk, előre nyomúlván *Schweningennél*, a' *Kintzingi* völgynek, 's a' *Freyburgi* útnak óltalmazására szükséges készüléteket úgy meg-tétette, hogy ezeknél fogva, nem lehet egyéb útja *Morónak* a' vízszta-vonúlásra, hanem tsupán az erdős *Városokonn* által, *Hünigen* felé, ha t. i. a' mint van a' híre, meg nem engedtetik néki, a' *Helvétziánn* való általmenetel.

Széljel tserkésző könnyű Lovassainktól nem keveset szenved *Moró* Serege. *Hausmann* nevű Directoriális Kommisszáriussát ezen Seregnek el fogta Gróf *Mier* Hadnagyunk Oct. 4-dikénn *Waldshutban*; egy Osztály a' *Lobkovitz*' Reg. éből el fogta Octób. 5-dikénn *Jowa* Fr. Generálist egy Adjutánszal és 4 más Tisztekkal egygyütt *Mühlenben*. Ugyan az nap, *Lobkovitz*' Reg. béli *Sardagnia* Kapitányunk is el fogta *Irndorffnál*, *Vauban* Fr. Generálist 7 más Tisztekkal egygyütt, kik oly szándékkal indultak vala el, hogy a' *Beureni* és *Friedingeni* vidékénn tábort mérjenek ki.

9-dik Octóberi Tudósítása szerént Gr. *Latournak*, a' mely már *Meszkirchből* költ, *Frölich* F. M. L. unk el foglalta *Stockachot*, 's az ellenséget éppenn a' vízszta-vonulása közben meg-támadta. Maga Gróf *Latour* meg-határozta magábann, hogy Oct. 11-dikénn előre nyomúljon *Tietlingen* felé; onnan pedig siessen valamint tsak lehet *Gei-*

Szingen és *Neustadt* felé, hogy ekképpenn, *Kehl* és *Freyburg* felé egefíszenn el vág-hassa az ellenség' úját.

A' *Móza*- és *Rajna*-közi részeikenn is a' Nemet-Birodalomnak úgy bánnak a' pa-pi jószágokkal a' Frantziák, mint *Belgiombann*.

Ausztriai-*Belgyiomból*, a' hol most nagy erőben kezdi magát jelengetni a' bé-kerelenkedés, sok Fr. Kommiszfáriusok, el küldöttek bátorságnak okáért a' magok drágább portékáikat Feleségeikkel együtt bé Fr. Országba.

Verona Városának 's Megyéjének *Velentzei* Gubernátorától 3 dolgokat kívánt *Bonaparte*, „ 1.) hogy *Bathaglia* Úr (ez a' Kormányozó' neve) vétesse ki *Verona* Városábann, 's ennek Megyéjében minden harangokból az ütöiket. 2.) Vetkeztesse ki fegyveréből a' *Velentzei* Katonáságot. = 3.) Engedje meg, hadd készíthessenek a' Frantziák *Verona*' piattzain 's hídjain Battériákat. — A' *Bathaglia* Úr' feleletei ezek vóltak: 1.) Közönséges támadást okozna az a' Lakosok között, ha meg-gátoltatnának ők, harangjaiknak megvonatásábann. 2.) A' *Velentzei* Katonásággal tsak úgy lehet le-rakattatni a' fegyvert, ha le-rakja a' Frantzia Katonáság is, mely bé megy a' *Veronai* földre. 3.) *Veronában* készíttethetnek ugyan Battériákat a' Frantziák: de úgy hogy hasznát azok-

nak nem vehetik, az Ő (t. i. a' Gubernátor') engedelme nélkül.

A' *Bonóniaiak* majmozzák hova tovább, a' mint majmozhatják a' *Frantziák*' Respublikájokat.

Két *Ánglus* línei hajók, két *Fregátok*, két *Brigántínok*, és két *Kutterek*, a' melyekenn szárazra való *Katonaság* is vólt, oly sebességgel lepték meg *Sept. 20* dikánn a' *Genuaiaknak della Capraja* nevű *Szigetjeket*, hogy öt *Frantzia Rablóhajókról*, melyek a' *Sziget*' partjainál tartózkodtak vólt, részszerént egy tsónakonn illantottak el az *Emberk*, részszerént hegyekre vették fel magokat: minekutánna hármat a' hajójik közzül el égettek vólna. Az *Ánglusok* el foglalták annakutánna a' *Sziget*' *Várát* is, és őrizetet tettek belé.

A' *Fegyvernyugvás*' váltságából nem kaptak a' *Róm. Udvartól* egyebet a' *Frantziák*, egy millió háromszáz ezer tallérnál.

Mádrítból *Sept. 2*-dikánn: — „Még a' *Portugalliai Udvar* nem nevezett más *Követet* a' mi *Udvarunkhoz* *Don Diego de Noronha* helyébe, a' kit *Státus-Tanátsosnak* hívott innen *viszfa*.“

„A' *Katoná-hajóknak* mentől elébb lehető fel-készítésén nagyon dolgoznak minden *Kikötőhelyeibenn* az *Ország*nak.“

„A' *Földközi tengerre* (*Mare-Mediterraneumra*) rendeltetett *Spanyol Hajóssereg*, mely, 14 línei hajókból 's egync-

hány Fregátokból áll, oly kézzen vagyon már, hogy minden órán ki indulhat a' *Carthagenai* Kikötőhelyből, *Mazareda* Admirális' vezérlése alatt. "

„Kézzen áll a' *Cadixi* partnál *Lan-gara* Admirális' Hajósserege is, mely minekutánna el kísérte volna bizonyos mezfzeségre a' *Solano* és *Richery* Admirálisok' kormányozása alatt egyesültt Spanyol és Fr. Hajósseregeket; ismét visszafért Sept. 12-dikénn a' *Cadixi* Kikötőhelybe. "

Londonból Sept. 30-dikán: — „Már el kezdődött az újj Ország-gyűlés Sept. 27-dikén; de tsak Kommiszió által. A' rendes Üléseit ezen Parlamentomnak, Oct. 4-dikén fogja a' Király személy szerént el kezdeni. "

„A' Fr. Direktóriumhoz küldendő Békesség-Követünk' számára a' *Párisi* Dánus Követ által kívánt paszszusra nézve azt felelte a' Direktórium, hogy szívessenn küld paszszust, ha azt egyenessenn tőle kívánja a' mi Udvarunk. Ez már el is küldött *Párisba* a' meg-ígértt paszszusért. "

„Már vettek fel egynehány Spanyol hajót a' Miéink. "

Az Orosz és Svéd Udvarok, — minden Tudósítások szerént — igen szorosann özfze barátságosodtak 's frigyessedtek egymással: a' Frantziákkal folytatott barátsága ellenben Svéd-Országnek félbe szakadt. "

Frantzia- Országból. —

A' *Bresti* Kikötőhelyben, nagy ten-
geri készületeket tétet a' Fr. Direktórium.

A' Törvényhozó Gyűlés egy harmad
részének meg-újítása nem kevés ággódást
szerez a' Fr. Igazgatókban, ne hogy az újj
Tagok' választatásának alkalmatosságával
új zenebonák támadjanak a' Nép között,
mely a' déli részekenn is kezdett ismét há-
borogni, még pedig egyetértőleg a' Pá-
risiakkal, kiknek lármás napjok vólt Sept.
20-dika is, ha szintén nem vont is vesze-
delmes következtéseket maga után.

Béts.

Therésia' napjára egy oly Tántzos Né-
ma-játékot (Ballétet) készített itt az Udva-
ri Teátrum' Ballét-mestere, a' melyben,
Tirolisi, Calábriai és Ausztriai tántzokon
kívül, fel jő a' Magyar egyes és páros
tántz is, módos vidámságú kellemetesség-
gel. A' nótákon ugyan még meg-tetfzik,
hogy idegen Muzsikusok által vonódnak,
különben is tzimbalom' héjjával is vagy-
nak: de azonban tsak ugyan meg kell val-
lani róllok, hogy így is szívre-hátók: a'
mi pedig illeti a' tántzokat, már azokat
jó Magyar Oktatóktól, igen helyesenn meg
tanúlták az Iffjú *Vigano* és *Muzzarelli* Le-
ány-afszony. Mind a' kettőnek jól illik
a' Magyar öltözet is. A' Legénynek sár-

ga sarkantyús tsizmája véres nadrága és lájblija, és zöld mentéje nagyon széles arany pafzomántra. Mikor a' verbunkost tántolja: le teszi a' kalpagját. A' Leányt szép Magyar Iffjú-afszonynyá formálja ki-vált a' magyar főkötő és Váll. A' tántolás közben jelessen hordozza ez az Olasz Magyar Menyetske magát. Megszegi a' nyakát is, még talán egy kevésbé nagyonn is. A' Pozsonyi Ország-gyűlésig nagyobb tökéletességre lehet vinni ezen *Hódolás* nevezetű Ballétot, úgy hogy valóssággal meg-érdemelheti osztánn az, a' Magyar-Országon való el-jádzottatást is: a' hol *Rautenstrauch* Úr' muzsikás Éneki Szerzeménynye is el fog a' Diéta' alkalmatosságával énekeltetni, mely, mivel itt az egész Publikum, és különössen a' Felségek előtt is nagy kedvességet talált: reménylyük, hogy talál Magyar fordításbann is, melyben egynehány napok múlva szándékozunk azt, *A' Meg-Szabadító* nevezet alatt, közre botsátani: valamint azt a' hasonló kedvességgel vett Énekes Játékot is, melyet az Iffjú *Stephanie* Úr ily tzm alatt adott ki: Az önként vállalkozott Katonák (Die Freywilligen.)

Az úgy nevezett *Ministerial-Zeitung* meg van tiltva.

Valamint minden külföldi boroknak árulását csak ezen elztendő' végéig enged-

te meg Ő Felsége: úgy nem engedi tovább a' külföldi Rosolisoknak, édes égett boroknak, Arracknak, Rhumnak, Tserelznye- és Szirup-spiritusnak, Dantzkai víznek 's egyéb effeléknek árulását is.

Magyar Ország.

Udvari Tanácsos és Septemviralista M. *Almassy* Ignátz Ő Nagyságát, méltóztatott Ő Felsége N. *Bars* Vármegyének valóságos Fő-Ispánnyává nevezni.

A' *Nagy-Kún*, *Kis-Kún*, és *Jász* Distriktusok, Vitéz Magyar Lovassaink' számat, részekről hatszázzal nevelik.

Komáromból Oct. 12-dikénn: — „Minekutánna a' *R. Komárom* Városában lévő Reformáta Gyüleket a' Tsászári és Királyi Felségtől egy olyan Oskolának építésére és fel-állítására, melyben a' Philosophián kívül, más felylyebb való Tudományok is taníttassanak kegyelmes engedelmet nyert volna; a' múlt esztendőben el kezdett Oskolai épületeket, [az idén nagyobb részént már nem tsak elkészítette, hanem az eddig volt Tanítókon kívül *Tilt. Katona* Mihályt, Urat, is (ki is a' *Debretzeni*-Reformátum Collégiumban ditséretessen folytatott Tudományait, a' Külső-Országi leg-nevezetesebb Akadémiákban három esztendők alatt a' legnagyobb szorgalmatossággal nevelte) effectíve Professórnak meghívta, a' ki a' most jövő Nóvember' Hólnapnak, elein hívata.

lához hozzá is fog kezdeni. Ennek az Oskolának építésében valamint közönségesen, fő tziel vólt a' Haza' java és boldogsága, úgy kiváltképpen arra is különös tekintet vólt, hogy a' Helvética Confessiön lévöknek ezen a' tájjékon sohol közel nagyobb Oskolájok nem lévén, ennek felállítása által ezen a' Vídéken lakozó Református Atyafiaknak könnyebség szereztesse anynyiban, hogy a' Szülék a' felylyebb való Tudományoknak tanulások végett kéntelenek ne legyenek Gyermekeiket mezsze földre küldeni, minekutánna azokat a' szomszéd *Komáromi* Reformátum Gymnásiumban is meg-tanúlhatják. — E' fzerént tehát az új Oskola már fel-épülvén, és a' Tanulóknak bé-fogadásokra is minden jó rendelések meg-tétetvén, az említett Reformáta Gyülekezet jelenti, hogy ennekutánna a' tanuló Iffjakat ide telyes bizodalommal lehet küldeni. Ha az Oskolának érdemét és jóságát, a' jó Tanítóktól, a' jó rendtartástól, és a' Tanulókra való szoros vígyázattól lehet mérni; az Eklésia' Elöljárói előre is reménységet nyújtanak a' felől, hogy sem a' jó Tanítóknak, sem a' jó rendtartásnak és fenytéknek bé-hozásokban fogyatkozás nem lévén, ebben az Oskolában a' Szülék az ő ide küldendő Gyermekeiknek leg jobb taníttatásokat és neveltetésekét bizonyosan

reménylhetik. A' szállásokban is nem lé-
 fzen semmi fogyatkozás. A' Lakosok eb-
 ben a' Városban oly számosak, hogy itt
 minden Tanuló, állapotjához és sorsához
 illendő szállást azoknál könnyen találhat.
 Sőt ha valaki egyfzersmind a' Német nyelv-
 vet is meg-tanúlni akarná, e' részben is
 tzeljät elérheti, minthogy az ide való La-
 kosok között vagynak oly tisztességes Né-
 met Polgárok, a' kiknél e' végett szállást
 bizonyosan fogadhat. Valamint a' Néme-
 tek és Tótok is, az ide való Lakosoktól,
 a' kik a' közönséges tapasztalás szerént
 Magyarúl jól és tisztán beszéllenek, a' Ma-
 gyar nyelvet meg-tanúlhathják. Ide járúl to-
 vábbá az is, hogy ennek a' Városnak oly
 alkalmas fekvése vagyon, mely szerént
 nem tsak a' Tanulóknak ide való hozások,
 hanem az ezek felöl való tudósítás és hír-
 adás is, és a' Szüléknek a' Gyermekekkel
 való egyetértése mindenkor könnyü és
 lehets. Mind ezekhez még ezt is hozzá
 tévénn, hogy ez a' Város a' pallérozattabb
 Magyar Városok közzé méltán számláltat-
 tatik: az ide jövö Tanulók, nem tsak a'
 Tudományokban; hanem erköltseiknek
 pallérozásokban is előmenetelt vehetnek.

* * * * *

M. Vásárhelyről * * * * * Septemb. 20-dikánn
 1796-dikban.

*Örök emlékezetére N. M. Gr. Teleki József
 Úrnak.*

(A' N. Úr. maga szól.)

Óld fel szárnyaidat, bús Lélek, az Emberi
fáradt

Testnek lántzaitól: kiesebb sik nyílik előt-
tünk!

Újj Haza! Jer menynyünk el ahoz, kinek
Udvara ott fenn

Csillagos Ég öblös bóltján túl; meszsze ki-
terjedt,

Roppant épületinn e' Világnak kívül; a'
boldog

Lelkeknek szelid Országába. Hol élet,
égesség

Telyes kútfejei epe nélkül folynak örökké.
Ott az az Úr a' kinek keze tégedet alkotta
böltsenn

Tisztább Elméből, 's veled a' sárt meg-ne-
mesítte:

Hívú — Indúlylyunk! és adjunk annak, az
Úrnak

Háladást és tiszteletet. Körülötte találjuk
Hajdoni szép Eleink' árnyékit. *Grázda,*
Szilágyi,

Hunyadi, és *Teleki* neveket, kik az Égig
emelték.

Ő köztök leszsz már ezután a' mi múltó-
zásunk.

Kikkel, 'az últárnál Szeretet' szent lántzai,
's a' Vér

Egybe kötöttek volt: legyetek már bol-
dogok: —

(A' Keservesek.)

— Isten!

El mene a' Nagy Lélek! Tsendes nyúgo-
dalomra

Szállának Porai. A' Virtus' tizta Barátja
Nints többég. A' hideg föld immár lakhe-
lye. Házunk

Ofzlopa, 's egy, Haza' fényes Rendei Csil-
laga tünt el.

A' külső Nemes Elme, 's a' mnnkás Nem-
zeti lelkek,

A' meg-alutt Közjó, 's ügyét vesztette Sze-
génység,

A' Haza, a' Felség, és Szent Koronája
hijában

Kérdik: Hol *Teleki*? Ama' Bölts, Nagy
Férjfiú! Nintsen!

El vesztettük Atyánk, 's hív Polgár emberi
Társunk!

A' bársony, 's lágy selyme helyett eme drá-
ga bogárnak

Gyász ruha öltözetünk, és siralom Innepi
nótánk!

Oh Haza! Sok *Teleki* József — mint a'
Havasoknak

Öbleiben a' magos árbotzfa — Nemes ke-
beledben

Nöjjön! 's a' Magyarai Nemzetnek jó neve
hírét,

Honn; 's a' kevély nyíltabb szemű szoms-
szédoknak, előtte,

Erköltts emberi és Hazafi szív, 's Elme tü-
zével,
Mint Ez: több Fiad is tegye nagygyá 's
tiszteletessé!

A' T. T. Magyar Piáristák' Rend-
je Gyűlést tartván *Pestenn* a' maga Kép-
viselői által, Oct. 2-dikánn válaftotta ma-
gának Közönséges Fő - Kormányozójázá
(Provinciálissává) a' *Soproni* Oskolák'
Helybéli Direktorát *T. Pálya* István Urat,
kiben egy tudós és jó Fiát esmeri a' két
Magyar Haza.

A' Tudományokra ügyelő Fr. Nzti-Tár-
saság, meg-jelent Sept. 17-dikénn, a' Tör-
vényhozó-Gyűlés' Ifjabbik Tanátstsa előtt,
's mint a' Törvény tartja, meg-tette a'
maga Tudósítását, egy esztendei munkái-
ról. Ezen Tudósításból némely darabo-
kat, valamint más hasonló tárgyakat is
fogunk közleni a' jövő postán: most tsak
azt említjük még itt, hogy a' Törvényho-
zó Tanát's' Elölülője *Pastoret*, a' Társa-
ság' Szózfóllójának *de la Placena*k Beszé-
dére adott feleletjében, szomorúan emlékez-
vénn ama' nagy Chymikus *Lavoisierről*;
Baillyről; *Condorcetről*; *Malsherbesről*,
's több ily áldozatjairól a' *Revolútziónak*,
intette az életben lévő Tudósokat, hogy
iparkodjanak az el vesztetteket ki-pótolni.